

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 148/2020-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom Mgr. Pavlom Kissom ml., Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Co 701/2014-187 z 28. decembra 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 120/2018 z 12. septembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 1“), sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka 2“), a sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [(ďalej aj „sťažovateľ 3“), spolu so sťažovateľom 1 a sťažovateľkou 2 aj „sťažovatelia“], ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 701/2014-187 z 28. decembra 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 120/2018 z 12. septembra 2019 a ktorou navrhli napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia sa žalobou podanou Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) spolu s ostatnými žalobcami domáhali na žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), nahradenia vyhlásenia vôle žalovanej uzatvoriť s každým z nich zmluvu o prevode vlastníctva bytu na Zvolenskej ulici v Košiciach, ktorej znenie presne špecifikovali. Okresný súd rozsudkom č. k. 17 C 329/2009-383 z 13. februára 2014 žalobu zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovatelia podali odvolanie, v ktorom okrem iného namietali, že okresný súd rozhodol na pojednávaní konanom 13. februára 2014 v ich neprítomnosti. Vysvetlili, že tomuto pojednávaniu predchádzalo pojednávanie uskutočnené 19. novembra 2013, ktoré bolo odročené na 11. marec 2014 a neskôr preložené na skorší termín – 13. február 2014. Sťažovatelia odvolali plnú moc vtedajšiemu advokátovi [REDAKOVANÉ] a oznámenie o tom doručili okresnému súdu 11. februára

2014, teda 2 dni pred plánovaným pojednávaním. Z tohto dôvodu sťažovatelia na pojednávanie neprišli. Okresný súd neakceptoval ich žiadosť o odročenie pojednávania, konal v ich neprítomnosti a na tomto pojednávaní bez vypočutia svedkov aj rozhodol, pričom ich v konaní ani nevypočul.

3. Krajský súd rozsudkom č. k. 3 Co 701/2014-187 z 28. decembra 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. V dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal na obsah spisu, z ktorého vyplynulo, že zásielku s upovedomením o odročení pojednávania prevzali sťažovatelia v časovom rozpätí od 7. januára 2014 do 13. januára 2014. Žalobcovia, a teda i sťažovatelia 1 a 3 v oznámení z 10. februára 2014 uviedli, že pôvodný advokát ich už nezastupuje a požiadali o odročenie pojednávania s tým, že o udelení plnej moci novému právnenému zástupcovi budú okresný súd bezodkladne informovať. Sťažovateľka 2 podaním doručeným okresnému súdu 11. februára 2014 požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu pracovných povinností, bez akejkoľvek konkretizácie uvedeného dôvodu. Nadväzne okresný súd s poukazom na § 101 ods. 2 v tom čase platného a účinného zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) uzavrel, že dôvod na odročenie pojednávania uvádzaný žalobcami (sťažovateľmi 1 a 3) ako nedostatok času na oboznámenie sa so spisom novozvoleným právneným zástupcom, ktorého meno ani neuviedli, nemožno považovať za dôležitý. Podľa jeho názoru zmena právneho zastúpenia vyvolaná zánikom zastúpenia môže byť dôvodom na odročenie pojednávania len výnimočne a o takú výnimočnosť situácie v danej veci nešlo. Zo spisu okresnému súdu nevyplynulo, že by sťažovatelia mali nedostatok času zmeniť si právneho zástupcu, ktorý by bol schopný v čase zostávajúcom od doručenia upovedomenia o odročení pojednávania do dňa pojednávania oboznámiť sa so spisom a zúčastniť sa na pojednávaní. Podľa jeho názoru „*prípadná neschopnosť zorganizovať zastupovanie účastníka na požadovanej úrovni ide na ujmu účastníka alebo advokáta, nie súdu (porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 78/2010 z 20. apríla 2010, ako aj uznesenie Najvyššieho súdu SR z 8. augusta 2012, sp. zn. 6 Cdo 75/2012)*“.

4. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovatelia podali dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 120/2018 z 12. septembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) dovolanie odmietol. Pokiaľ išlo o kľúčovú námietku o porušení procesných práv sťažovateľov, uviedol, že dôležitosť dôvodu, ktorým je odôvodňovaná žiadosť o odročenie pojednávania, sa skúma z hľadiska preukázania v žiadosti tvrdenej skutočnosti. O dôležitý dôvod ide spravidla vtedy, „ak účastníkovi bráni zúčastniť sa na pojednávaní taká okolnosť, ktorá je podstatná (z hľadiska možnosti uskutočniť pojednávanie), nepredvídateľná (v tom zmysle, že účastník nemohol vedieť, že nastane) a ospravedlňovateľná (účastník sám urobil všetko pre to, aby sa súdom nariadené pojednávanie mohlo uskutočniť v jeho prítomnosti, z objektívnych dôvodov sa mu to ale nepodarilo)“. Následne s prihliadnutím na to, že žiadosť o odročenie pojednávania nesmie byť zneužívaná na iné účely, skonštatoval, že sťažovatelia vedeli o pojednávaní s dostatočným predstihom a bolo na nich, aby v súlade s úlohami súdu v civilnom procese a tiež so zreteľom na svoje procesné povinnosti strán sporu aj sami prispeli k tomu, aby sa dosiahol jeho účel. V danom prípade to znamenalo efektívne využiť čas od odročenia pojednávania (3 mesiace) do uskutočnenia pojednávania a riadne pripraviť i svoje zastúpenie. Tým, že požiadali o odročenie pojednávania dva dni pred jeho konaním, nekonali v súlade so zásadou, podľa ktorej právo patrí bdelym, teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu, uplatnenie a výkon svojich práv, neodkladajú svoje osobné rozhodnutia týkajúce sa výkonu práv na poslednú chvíľu.

5. Proti rozsudku krajského súdu i uzneseniu najvyššieho súdu sťažovatelia nasmerovali svoju ústavnú sťažnosť. Kritizujú prístup všeobecných súdov k posúdeniu otázky opodstatnenosti ich žiadosti o odročenie pojednávania uskutočneného 13. februára 2014. Namietajú, že nesprávny postup všeobecných súdov im prakticky znemožnil uplatniť ich procesné práva, čím podľa nich došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. Odvolanie plnej moci ich zástupcovi bola objektívna skutočnosť, ktorá vznikla na základe straty vzájomnej dôvery, pričom táto sa udiala v konkrétny čas (10. februára 2014) bez ohľadu na to, kedy bol nariadený termín pojednávania a kedy prevzali predvolania na toto pojednávanie. Tvrdia, že okresný súd im prakticky znemožnil uplatňovať ich práva,

keď im *de facto* zakázal zvoliť si právneho zástupcu tri dni pred plánovaným pojednávaním. Vysvetľujú, že po odvolaní plnej moci podnikli kroky k tomu, aby jednak oboznámili súd a jednak k ustanoveniu nového právneho zástupcu, ktorý by si však objektívne nestihol naštudovať spis v priebehu dvoch až troch dní, ktoré zostávali do termínu pojednávania.

6. Z pohľadu sťažovateľov bol tento dôvod na odročenie pojednávania dôležitý a odôvodnený. V zmysle § 101 ods. 2 OSP platí, že dôvod na odročenie pojednávania musí byť dôležitý, avšak dané ustanovenie už nič nehovorí o tom, pre koho by dôležitý mal byť a takto koncipovaný zákon umožňoval pri hodnotení toho, čo je alebo čo nie je dôležitý dôvod, svojvoľu súdu. Ak by okresný súd aspoň niektorého zo sťažovateľov upovedomil o tom, že neakceptuje takýto dôvod na odročenie pojednávania, sťažovatelia by sa daného pojednávania zúčastnili. V tejto súvislosti sťažovatelia namietajú, že na predmetnom pojednávaní boli predložené nové dôkazy, ku ktorým sa v dôsledku postupu súdu nemohli vyjadriť a uplatniť tak svoje práva, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania.

7. Na tomto základe sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil, že napadnutým rozsudkom krajského súdu, ako aj napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené ich v záhlaví označené práva, napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie každému vo výške po 2 000 € a náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré sú podané navrhovateľom bez právneho zastúpenia podľa § 34 a § 35 zákona o ústavnom súde a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu (§ 37 zákona o ústavnom súde), návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané zjavne neoprávnenou osobou, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

13. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného

práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

14. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

17. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07), a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

18. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v namietaní prístupu krajského súdu a najvyššieho súdu k otázke akceptácie žiadosti sťažovateľov o odročenie pojednávania uskutočneného okresným súdom 13. februára 2014, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku bez ich prítomnosti i bez prítomnosti ich právneho zástupcu, v dôsledku čoho im bolo

údajne znemožnené uplatnenie procesných práv. Takýmto postupom došlo podľa názoru sťažovateľov k porušeniu ich práva na spravodlivý proces.

III.1 K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom krajského súdu

19. Pred posúdením vymedzenej námietky sťažovateľov, ktorou odôvodňujú porušenie nimi označených práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd dáva do pozornosti, že podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Zachovanie tejto lehoty vyplýva aj z ustálenej judikatúry ústavného súdu vychádzajúcej z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54, keď v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolenie) spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je zákonná lehota na podanie ústavnej sťažnosti v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010), t. j. vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu.

20. Z tohto pohľadu je teda lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozsudku krajského súdu zachovaná. Súčasne však ústavný súd skúmal, či nie je daný niektorý z iných dôvodov na odmietnutie ústavnej sťažnosti (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

21. Ústavný súd pri skúmaní danosti svojej právomoci poskytovať fyzickým osobám a právnickým osobám ochranu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy dôsledne rešpektuje princíp subsidiarity svojej právomoci, ktorého zmysel a účel vychádza z premisy, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale

úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v civilnom procese sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou a medzinárodnými zmluvami, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

22. V nadväznosti na uvedené ústavný súd poukazuje na § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Citovaná procesná norma zakladá právo strany sporu, ktorá využila svoje právo podať odvolanie, právne relevantným spôsobom požadovať prieskum odvolacieho konania a rozhodnutia prostredníctvom konania o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolanie), ak sa domnieva, že odvolacie konanie a rozhodnutie sú zaťažené touto vadou. Súčasne dané ustanovenie zakladá právomoc dovolacieho súdu poskytnúť súdnu ochranu strane sporu, ktorá bola v základnom konaní postupom všeobecného súdu ukrátená na svojich procesných právach, a tým v konečnom dôsledku zakladá právomoc dovolacieho súdu poskytovať ochranu základnému právu strany sporu na súdnu ochranu i jej právu na spravodlivé súdne konanie.

24. Vzhľadom na citované ustanovenie Civilného sporového poriadku je zreteľné, že táto procesná norma prioritizuje pri poskytovaní ochrany základnému právu strany sporu na súdnu ochranu právomoc najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Ak teda strana sporu namieta, že jej práva boli porušené v dôsledku nesprávneho procesného postupu

odvolacieho súdu znemožňujúceho uskutočňovanie jej procesných práv, potom na poskytnutie právnej ochrany je daná právomoc najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Sťažovatelia mimoriadny opravný prostriedok aj využili, a preto je právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozsudku krajského súdu vylúčená. S ohľadom na skutočnosť, že o prípadnej existencii vady podľa § 420 písm. f) CSP v napadnutom rozsudku krajského súdu už rozhodoval najvyšší súd v dovolacom konaní, ústavný súd nemá právomoc opätovne takúto ochranu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy poskytovať.

25. Preto ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu

26. Porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím najvyššieho súdu odôvodnili sťažovatelia identickými tvrdeniami ako vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu. Najvyšší súd podľa ich názoru porušil ich práva tým, že v rámci konania o ich dovolaní nenapravil vadu podľa § 420 písm. f) CSP tiahnucu sa celým civilným procesom, počnúc konaním na súde prvej inštancie.

27. Ústavný súd v súvislosti s takto naformulovanou sťažnostnou námietkou v prvom rade uvádza, že nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť

princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

28. Sťažovatelia sa vo svojej ústavnej sťažnosti prakticky usilujú o výklad § 101 ods. 2 OSP, v zmysle ktorého platilo, že súd pokračoval v konaní, aj keď boli účastníci nečinní a ak sa riadne predvolaný účastník nedostavil na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, mohol súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihliadol pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

29. Pojednávanie sa mohlo odročiť len z dôležitých dôvodov (§ 119 ods. 1 OSP) V zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia účastník, ktorý navrhol odročenie pojednávania, musel súdu oznámiť dôvod na odročenie pojednávania bez zbytočného odkladu, po tom, čo sa o ňom dozvedel alebo odkedy sa o ňom mohol dozvedieť, alebo s prihliadnutím na všetky okolnosti ho mohol predpokladať. Návrh na odročenie pojednávania obsahoval najmä: a) dôvod, pre ktorý sa navrhovalo odročenie pojednávania, b) deň, keď sa účastník o dôvode dozvedel, c) ak to bolo možné, uvedenie elektronickej adresy, telefaxu alebo telefónu, na ktoré súd bezodkladne oznámil, ako návrh posúdil.

30. Ústavný súd, zaoberajúc sa obdobným prípadom už uviedol právny názor, podľa ktorého § 101 ods. 2 OSP bránil absolútnemu ponímaniu práva účastníka konania konať procesne relevantným spôsobom pred súdom. Ak by totiž takéto absolútne ponímanie bolo akceptované, potom by sa súdne konanie prostredníctvom sústavného využívania opakovaných žiadostí o odročenie pojednávania ľahko stalo voľne disponibilným nástrojom v rukách účastníka konania, a súčasne by prestalo byť nástrojom v rukách štátneho orgánu (súdu), ktorý má slúžiť nastoľovaniu spravodlivého usporiadania v právom regulovaných spoločenských vzťahoch. Ústavný súd preto považoval za ústavne súladné, že posúdenie

dôvodov žiadaného odročenia nariadeného pojednávania je vecou nezávislého súdu, ktorého povinnosťou je nastolenie stavu právnej istoty účastníkov konania, pokiaľ ide o otázku tvoriacu predmet sporu. Prirodzene, takto formulované právo všeobecného súdu zahŕňa aj možnosť neakceptovať žiadosť účastníka konania o odročenie nariadeného pojednávania, a to obzvlášť v prípadoch, keď doterajší priebeh konania signalizuje možné zneužívanie žiadostí o odročovanie pojednávania pre účely predlžovania konania. Ústavne plne akceptovateľným je potom postup všeobecného súdu spočívajúci v uskutočnení pojednávania aj bez prítomnosti účastníka konania. Takto zvolený postup je však všeobecný súd povinný dostatočným spôsobom zdôvodniť (III. ÚS 449/2011).

31. V intenciách uvedenej judikatúry ústavný súd pristúpil k preskúmaniu namietaného uznesenia najvyššieho súdu. Najvyšší súd obdobne ako pred tým krajský súd nepovažoval sťažovateľmi namietaný postup súdu prvej inštancie v zmysle citovaného ustanovenia za znemožnenie uskutočňovania procesných práv sťažovateľov, keď vo veci rozhodol v ich neprítomnosti. Dôvody, pre ktoré nedošlo k akceptovaniu žiadosti sťažovateľov o odročenie pojednávania okresného súdu, boli podľa názoru ústavného súdu v napadnutom uznesení dostatočne vysvetlené, pričom ich podstatu ústavný súd zrekapituloval v rámci I. časti tohto uznesenia (bod 4).

32. Všeobecné súdy poukázali i na právne názory vyslovené v judikatúre najvyššieho súdu, podľa ktorých dôležitý dôvod v zmysle § 101 ods. 2 OSP môže, resp. mohol byť vyvodzovaný len zo skutočnosti, ktorá je vo vzťahu k prebiehajúcemu súdnemu konaniu a nariadenému pojednávaniu so zreteľom na všetky okolnosti vážna (svojou povahou znemožňujúca každému účastníkovi občianskeho súdneho konania za rovnakých okolností účasť na súdnom pojednávaní), súčasne ospravedliteľná (všeobecne prijímaná ako odpustiteľná), nepredvídateľná (nepredvídaná alebo neočakávaná), neodvratiteľná (neumožňujúca účastníkovi prijať opatrenie prekonávajúce príčinu neúčasti na pojednávaní) a náhla (vzhľadom na časové súvislosti nedovoľujúca účastníkovi uskutočniť kroky vedúce k jeho účasti na pojednávaní). Dôležitosť dôvodu, ktorým bola odôvodňovaná žiadosť neprítomného účastníka o odročenie pojednávania (§ 101 ods. 2 OSP), posudzoval

všeobecný súd podľa okolností prejednávaného prípadu (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 75/2012 z 8. augusta 2012).

33. Podkladom pre napadnuté rozhodnutia bol i právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého zmena právneho zastúpenia (vykonaná po veľmi dlhom čase) a nedostatok času na oboznámenie sa so spisom novým právnym zástupcom môže, resp. mohli byť dôvodom odročenia pojednávania v zmysle § 101 ods. 2 OSP len výnimočne. Výnimočnosť situácie bolo pritom potrebné vnímať cez konkrétne okolnosti prípadu dané napr. aj časovým priestorom, ktorým disponoval samotný účastník konania na účely zvolenia si právneho zástupcu, a schopnosťou právneho zástupcu oboznámiť sa v relevantnom čase zostávajúcim do nariadeného pojednávania so spisom, ako aj jeho možnosťou zúčastniť sa pojednávania (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 75/2012 z 8. augusta 2012).

34. Ústavný súd nezistil, že by účinky výkonu dovolacej právomoci najvyššieho súdu boli nezlučiteľné so základným právom sťažovateľov na súdnu ochranu či so zásadami spravodlivého procesu. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd uviedol dostatočné a presvedčivé dôvody, pre ktoré nebolo možné dovolaniu sťažovateľov z tohto nimi uplatneného dovolacieho dôvodu vyhovieť. Neobstojí ani námietka sťažovateľov o tom, že pokiaľ by vedeli o neakceptovaní ich dôvodu na odročenie pojednávania, zúčastnili by sa ho. Ustanovenie § 119 ods. 4 OSP totiž v tomto smere inštruovalo, že (iba) pokiaľ súd zistil, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bezodkladne informoval tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Pokiaľ teda súd sťažovateľov neinformoval, znamenalo to, že existenciu dôležitého dôvodu na odročenie pojednávania nezistil. Ak sa sťažovatelia chceli zúčastniť pojednávania tak, ako tvrdia, o jeho termíne vedeli (o opaku v zmysle § 119 ods. 4 OSP neboli informovaní), a nič im nebránilo v uplatnení ich procesných práv. Stranám sporu bolo upovedomenie o termíne pojednávania doručené s časovým predstihom výrazne presahujúcim zákonnú päťdňovú lehotu na prípravu (§ 115 ods. 2 OSP), čím bol vytvorený dostatočný priestor na prípadnú zmenu právneho zástupcu. Pokiaľ chceli byť v konaní zastúpení advokátom, zmenu v právnom zastúpení mohli urobiť v čase od doručenia upovedomenia. Sťažovatelia tvrdili, že plnú moc

odvolali z dôvodu straty nevyhnutnej dôvery medzi nimi a ich advokátom, pričom k tomu došlo v konkrétny deň – 10. februára 2014. Ústavnému súdu (ale zjavne ani všeobecným súdom) nie sú známe konkrétne okolnosti ukončenia zastupovania sťažovateľov advokátom, avšak je potrebné dodať, že pokiaľ došlo k odstúpeniu od zmluvy o poskytovaní právnych služieb, advokát je v zmysle § 22 ods. 5 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, povinný v zastupovanej veci vykonať ešte všetky neodkladné úkony, ak klient neurobí iné opatrenia. To neplatí, ak klient oznámi advokátovi, že na splnení tejto povinnosti netrvá. Pokiaľ to pôvodne zvolený právny zástupca vo veci sťažovateľov neurobil a nový právny zástupca (ktorého ustanovenie však sťažovatelia nepreukázali) nebol schopný vec v zostávajúcom čase naštudovať, táto neschopnosť zorganizovať zastupovanie ide na ujmu strany sporu alebo advokáta, nie súdu.

35. Napokon, tvrdenia o tom, že na danom pojednávaní boli predložené nové dôkazy, ku ktorým sa sťažovatelia nemohli vyjadriť, neboli v ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom konkretizované. Sťažovatelia neuviedli svoju prípadnú argumentáciu, a v tomto smere nenapadli ani samotné konečné rozhodnutie v ich kauze. Nepreukázali teda, že nimi tvrdené porušenie procesného práva spočívajúce v ich neprítomnosti na pojednávaní mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej a dosiahnuť tak ústavnoprávnu intenzitu.

36. S ohľadom na všetky tieto skutočnosti ústavný súd uzatvára, že nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. Niet teda takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť k záveru o ich porušení. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

37. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu